

bulunan mensupları tarafından her hangi bir trafik kazası ile ne ilgisi, ne alâkası vardır? Bu mesele, Amerika'nın Türkiye'ye karşı bir nevi cebir istimal edeceğini iddia etmeye nasıl hak verir?

Türkiye - Amerika arasındaki münasebetler tamamen karşılıklı esasa dayanır ve tamamen müteakıl emniyet içinde ve dostanedir. Hiçbir şekilde Türkiye'nin dâhili meselelerine müdahale ihtimali ile katıyen alâkası yoktur. Türkiye'nin hukuku hükümlerini ihlâl edecek bir tarafı yoktur ve olamaz. Şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da münasebetlerimiz son derece dostane münasebetlerdir. Bu münasebetlerin bozulması ile menfaatli kimseler olabilir. Biz bu münasebetlerin hakiki mânasını takdir eder durumdayız. Münasebetlerimiz hayrihahanedir. Yardımlara aynı görüşle devam edilmektedir. Bu anlaşmalarda kapitülasyon tevahüm ettirecek hiçbir nokta yoktur. Kapitüller birtakım imtiyazlara kadar uzanan hiçbir şey asla mevcut değildir. Mevcudolsa Türkiye Büyük Millet Meclisi bunun tamamen aynı olan bir anlaşmayı, 6791 sayılı Kanunla kabul etmiş bulunmazdı. Bu tamamen Amerikan Hükümetinin, Türkiye lehinde, kendi tebaasıyla yapmakta olduğu, Amerikan sermayesini Türkiye'de iş teşvik bakımından verdiği bir garantidir. Bunu imzaya zaten bizi zorlamamışlardır. Esbabı mucibe lâyihası tetkik edilirse görülür ki; Amerikan Hükümeti bize müracaat ettiği zaman şöyle diyor; ben bir kanun yaptım; tebaalarım bu garantiyi verdim, eenebi memleketlerdeki envestismanları için bu garantiyi verdim. Bundan otuz memleket istifade etmek istediler. Ve onlarla bu anlaşmayı yaptım. Siz de böyle bir anlaşma yapmak isterseniz Türkiye'de iş yapacak olan Amerikan vatandaşlarına da bu garantiyi teşmil edelim.

Bu anlaşma munhasıran Amerika'nın bir dâhili muamelesine imkân vermek içindir. Yani Amerikan sermayesinin Türkiye'ye gelip yerleşmesi halinde Amerika'nın, vatandaşlarına garanti vermesini temin için akdedilmiştir. Amerikan sermayesinin Türkiye'de iş yapması için yapılmış olan ve bizim dâhili işlerimizle, hükümlerimizle haklarımızla alâkası bulunmayan bir anlaşmadır. Zannedirim ki, arkadaşımın tevahüm ettiği hususlar bu suretle anlaşılabilir bulunacaktır.

REİS — Devlet Vekili Abdullah Aker.

DEVLET VEKİLİ ABDULLAH AKER (İzmir) — Efendim, ikinci defa huzurunuzu ılgal etmemin sebebi şudur : Bize yapılacak olan Amerikan yardımları dolârla yapılacaktır. Orada vâkı tediyatın ve buradaki istimlâkin bedelleri Türk parasıyla yapılacak. Kontr parti tâbir edilen bir hesaptan Amerikalıların Türkiye'deki masraflarına hasredilen ve Türk parası şeklinde mahsubatı yapılacaktır. Tatbikatta şöyle olacaktır. Bir Amerikan firmasının mallarının istimlâke tâbi tutulduğunu kabul etsek bunun bedelini Amerikalıların burada ihtiyar ettiği masraflar karşılığı olarak Amerika'da tediyeye edilecek dolârlardan tenzil edilecektir. Bu, Amerika'nın kendi tebaasına verdiği garantidir, bir nevi sigorta mahiyetindedir. Ben bu parayı ödersen diyor siz de bunu, amortismanları transfer etmezseniz Amerika'da dolâr olarak öderim, sizin hesabınıza geçer. İstimlâk ettiğimiz bedeli, Türkiye'de ihtiyar etmekte olduğumuz masrafları Türk parası olarak ödersiniz. Bu, bu kadar basit bir meseledir. Sabri Dilek arkadaşımızın bu şekilde bir konuşma yapacağımı hiç de tahmin etmiyordum. Biz eğer transfer edemezsek, dolârımız yoksa Amerika Hükümeti kendi tebaasına, ben dolâr olarak ödiyeceğim, diyor. Bize de diyor ki; siz dolâr olarak ödiyemediğiniz takdirde, kendi kanunlarına göre Türk parası olarak bir hesaba yatırın ve benim masraflarımı görün. Mesele bu kadar basittir.

REİS — Sırrı Atalay.. Yok. Esat Mahmut Karakurt.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Efendim, bu mesele Muhterem Devlet Bakanının söylediği kadar küçümsenecek, basit telâkki olunacak bir mesele değildir. Bu kanun lâyihası Hariciye Encümeninden geçerken bu hüküm büyük münakaşaları muciboldu. Biz bu kanunun Türk Hükümeti haklarına bir tecavüz olacağını ve bunun bir kapitülasyon kokusu neğrettiğini söyledik. Bu meseleyi Hükümetin izah etmesini istedik. Encümente hariciye temsilcisi meseleyi şu şekilde izah etti ve bilhassa ben hariciye temsilcisinden Amerika Hükümetinin bu nevi muahedeleri yalnız bizimle mi akdettiği, başka devletlerle bu nevi muahede aktedip etmediğini sorduk. Hükümet Mümessili şu cevabı verdi; dedi ki, Amerika Hükümeti birçok Avrupa